

Dil Çalışmaları İçin Davet Mektubu Taslağı

Davet mektubunu sizler hazırlarsınız. Çünkü cemaati sizler tanıyorsunuz. Ben sadece bir gözlemci olarak, Cemaatin dil eksikliğinden dolayı nerelerde kayıplar yaşadığını, kısa notlar ile yazacağım. Siz ağabeylerim, işin sosyolojik çerçevesini çizersiniz.

1) Malumunuz Risalelerin dili Osmanlıcadır. Osmanlıca ise, ciddi bir şekilde Arapça ve Farsçaya dayanır. Dolayısıyla iptidai seviyede dahi olsa bu iki dili ve Osmanlıca dil mantığını bilmeyen, Risale hususunda söz sahibi olamaz. Evet, istifade eder, hidayete erer; normal bir Müslüman olur. Fakat ahir zamanın fitnesine karşı cihatta her zaman mağlup olabilir.

2) Risalede kullanılan ibarelerin metin ile ilişkilerini bilmek... Risalelerin paragraf ve nükte ve noktalarının birbiriyle ilişkisini bilmek, bu nüktelerin ve noktaların birbirinden farkını anlamak gibi nazm-ı maani denilen sisteme alışmak gerek. Bu nazm-ı maani meselesi, Kur'anın da, onun bir tefsiri olan Risalelerin de özel ve derin bir yöntem ve dil yapısıdır.

Dolayısıyla her okuyan bakmalı; seviyesine göre düşünmeli: Acaba bu mana bağlantılarını bilmiş miyim, bilememiş miyim?

3) Dört beş yayınevi lügatçeli külliyat çıkardı. Bu beş çalışmadan anlaşılıyor ki; işin başında olan hocalar –veya hoca geçinenler- dahi Risale-i Nurun kelimelerini (özellikle anahtar kavramlarını) bilmiyorlar. Bu konuda Küçük Sözler bazında iki rapor gönderiyorum. Latincenin felaketinden dolayı Arapçadaki üç (S) veya üç (Ha)'nın farkının çoğunlukla bilinmediğini göreceksiniz.

Ayrıca kelimeler, sarf kalıplarına girince mana değişiyor. Demek en azından, kelimelerin kök harfleri ve kalıplarının farkı bilinmeli.

4) Risale-i Nur 20'ye yakın bilim dallarının bir hulasasıdır. Bilim dallarının dilleri ise, birbirinden farklı olur. Dolayısıyla her kelimenin hangi bilim dalı ile ilgili olduğunu bilmek ve o literatürü nazara almak gerekir. Mesela vicdan kavramı hakkındaki yazıyı ağabeylerime gönderiyorum. Çok ilginçtir ki bu derin meselenin şerh ve izahı yine Risalelerin parçalarından yapıldı. Fakat görüldüğü gibi parçaları yama olarak birbirine katmak yetmiyor; yeni bir kompozisyon ve yeni bir inşa gerekiyor.

Mesela bu notlarda anlattığım üç dört eksikten kaynaklanan tipik ve uygulamalı bir yanlışın numunesi şudur: En iddialı cemaat olan Yeni Asya Yayınları, Sözler kitabının lügatçesinde “Avrupa dinsiz feylesoflarının *hikmetsiz hikmetleri*” ifadesini “*faydasız faydaları*” diye çevirmiştir.

Hâlbuki Üstad bu ifade ile diyor ki; varlık, bilgi ve bunların bir birleşeni olan hikmet (felsefe) belli ve tartışma götürmez değerlere dayalıdır. Bu konuda yazılıp çizilenler, değersiz, anlamsız (abes) ve absürt olmamalı. Hâlbuki bugünkü dinsiz feylesofların felsefesi hiçbir değere ve

gerçeğe dayanmıyor. Onların felsefesi, değersizlik, ilkesizlik ve gerçekliğin yokluğuna dayanır. Dolayısıyla bunların hikmetine ve felsefesine hikmet ve felsefe denilemez. Onların felsefeleri düşüncesizliktir, bilimleri cehalettir.

5) Dil ve belagat konusunda Risale-i Nur'un ilk olarak tesbit ettiği kendine has kuralları var. **“Kim söylemiş, kime söylemiş; ne zaman söylemiş; ne için söylemiş ve ne söylemiş”** gibi.

Mesela **“Risale-i Nur'un üslubu asla ellenmez”** mealindeki sözü, bir dava adamı söylüyor. Onun davasını iptal etmeye uğraşan çevrelere söylüyor. Mahza Sünihat olan Risale metni için söylüyor. Risale-i Nurun müesseseseleşmesi gereken bir zamanda söylüyor.

Hâlbuki şerh ve izah konferansında gördük ki, tebliğ sahipleri çoğunlukla bu ve benzeri ifadeleri, “Cemaatin ihlâsından ve tesanüdünden çıkabilecek bir heyet-i ilmiye dahi olsa, hiç kimse hiçbir şerh ve açıklama yapamaz.” şeklinde anlattılar. Veya şerh ve izahtan ya basit bir lügatçe veya ilgisiz malumat ve teferruat anlaşıldı. Hâlbuki Risale-i Nur'da mücmel kalmış ve çağımızın bütün sorunlarını çözecek yedi bin anahtar kavram var.

6) Risale-i Nur nasıl genellikle lafza karışmadan Kur'anın mucizeliklerini ve onların mantığını bizim anlayabileceğimiz dil ve temsillerle aktarıyor. Ki eski büyük âlimlerin çoğu, Kur'anın bu mantığını herhangi bir vesile ile anlatıp ümmeti irşad etmişler.

Bizim dil konusunda yapmamız gereken de bu mantıktır. Aslında dilden maksat zaten mantık ve nutuk ilmidir. Gramer ve detaylar ikinci planda kalır. Mesela bir açıdan bakılırsa, Mesnevinin Kur'an için olan tefsir boyutu, Razi ve Zemahşehri'nin tefsirinden daha fazladır ve daha faydalıdır. Nitekim Üstad Kızıl İcazda; Mantık, zihni mahlûkatın ve onların âlem-i şehadete çıkan şekilleri olan nutuk ve konuşmanın şeriat ve yasaıdır, diyor.

7) Cemaat bir üniversite gibi; işin ehli olan fertleri, iptidadan intihaya kadar, görevlendirmeli; ellerine bir nevi icazet vermeli; uygulamalı çalışmalarla bu seviyeler, test edilmeli ki; işler birbirine karışmasın. Na-ehiller, ambara girip; israfata yol açmasınlar.

8) Mesela Muhakemat kitabının o harika ve asaletli üslup ve literatürü esas alınmalı ve aynen kalmalı. Fakat bu membain bugünkü nesillerin kalbine girebilmesi için en az iki üç boyuttan şerh ve izahı gerekir. Ayrıca gerekirse kitapta değinilen o konuların isbat ve ilmi delilleri de su yüzüne çıkartılmalı.

Hulasa: Cemaatin, daha doğrusu Medresetüz-Zehranın, dinleyici cemaati, öğrencileri, akademisyenleri ve dünyada küfre karşı meydan okuyacak özel bir kadrosu olmalı.

Maalesef şimdiye kadarki çalışmaların çoğu, yeterli alt yapısı olmayan kişiler tarafından yapılmıştır. Bu ise 4 işlemi bilmeyen birinin kalkıp yüksek matematik dersini vermesi gibi oluyor.

9) Dil ve ilgili benzeri yüzlerce mesele bilinse de; eğer fen ve metod noktasında Medresetüz-Zehranın bu talepleri yeteri kadar donanımlı değilse yine işler yürümez.

Çünkü dil ve gramer ve belagat kuralları insanı asıl maksut olan manaya vardırıldığı gibi; manayı kavrama yeteneği ve ortamı da insana dilin o ruhlu yapısını öğretir. Dolayısıyla istediğimiz kadar sarf-nahiv bilsek de, eğer hikmet-i cedide denilen fenleri bilmesek bu sefer, mecaz bataklığında çırpınıp kalırız.

Bence *Medresetüz-Zehra'nın üç temel dersi olmalı*: Birinci aşamada dil, fen ve usul. İkinci seviyede ise, belagat, felsefe ve usul-ül-fıkıh. Üçüncü aşamada ise, Psikoloji, Sosyoloji ve ilm-i siyaset olmalı.

10) Mesela uygulamalı bir çalışma yapalım. Bu numune çalışmanın konusu, dinin en büyük davasıdır. O da şudur: *İnsan hayvan gibi yaşayamaz. Ona mutlaka bir din gerekir. O da ancak peygamberlikle gerçekleşir. O da bütün dertlere deva olan mutlak sonsuz ve aşkın İlahî varlığın göndermesiyle olur.*

Önce parçanın şerh ve izahını vereceğiz; sonra metni yazacağız ki; herkes o manaları o maddeden çıkarsın veya en azından o manaları görebilsin.¹ İşte:

“Eğer *üç temel yönden* insanın hayvandan ayrıştığını ve farklı olduğunu tam anladıysan; senin bu anlayışın, bilgi dağarcığında zorunlu olarak sana der ki: Genel manasıyla Peygamberlik müessesesi, insan türünün hayatının ana eksenidir. Her şey ona bağlıdır. Bütün insan davranışları, onunla dönüyor. Şöyle ki:

İlk yöne dikkat et, bak! İnsan, insanlık dürtü ve yönlendirmesiyle sonsuza dek gelişmek istiyor. Fakat doğal duyguları ve eğilimleri yeterli olamıyor. Düşüncesi kendi kendine kalırsa eksik kalıyor. Akıl birçok alternatif buluyor; fakat evham ve korkular akli frenliyor.

Demek insanın o fitri yükselme meylini tamamlayacak, onun fikrini kısırlıktan kurtaracak, onun aklını evham ve korkulardan kurtaracak bir mürşit ve muallim gerekiyor. Bu mesele, insanlığın en büyük ihtiyacıdır. Bu üç görevi becerebilen mürşit ve muallim ise, ancak dışarıdan bir müdahale ile gelen Peygamber olabilir. Demek insanlığın peygamberliğe ihtiyacı, ihtiyaç sıralamasında en başta gelir.

İkinci cihete derin ve etraflıca bak! İşte insan demek her sahada sonsuza çıkmaya istekli varlık demektir. Duygularına ve arzularına bir sınır konulmamıştır... Dolayısıyla sosyal sınırları daima çiğner. Ayrıca kâinattaki varlığın can damarı olan gelişme trendi, insanlığın sosyal hayatında sonsuz yükselme ve kalkınmayı meyve vermiştir. Dolayısıyla insanın sürekli gelişen yetenekleri vardır. İnsanın kendi eliyle yaptığı kanunlar ise, insanın bu doğal yapısına uymadığından; cansız ve geçici olduğundan, tedrici olarak tecrübe ve fikirler birliğinden doğduğundan, bütün evrenin bir meyvesi olan insanın maddi-manevi varoluşuna, dünya ve ahiret mutluluğuna yetmiyor.

---

¹ Bunun geniş ve ispatlı izahı, bu parçayı aldığımız Muhakemat kitabının Üçüncü Makalesinin 2. Maksadında genişçe verilmiştir.

Demek, insanın o sonsuz gelişen manevi bünyesine cevap verecek; onun gelişmesiyle beraber canlı olarak gelişecek, ebedî (zamanlar üstü) ve İlahî (kutsal) bir şeriat ve düzen insana lazımdır. Böyle bir düzeni getirebilen de yalnızca peygamberdir.

Ey kardeş sıra geldi üçüncü yöne! İyi düşün: İnsanın ahlakındaki iki aşırı ve geri uç (ifrat ve tefrit) insanın manevi yapısını (yeteneklerini) bozuyor. Böyle bir kayıp ise, insan varlığını absürt ve anlamsız kılıyor. Bu da her şeyde ve her zaman gözlemlenen ve varlığı kesin olan İlahî hikmete zıt olduğu gibi; İlahî hikmet de böyle bir çirkinliğe zıttır. (Metinde geçen münakız kelimesi, karşılıklı ortaklık ifade eden kalıptandır.)

Bu meal parçasının özgün metni:

“... Eğer insanın hayvandan şu cihat-ı selâse ile olan temayüzünü derk edebildin; biz-zarure netice veriyor ki: Nübüvvet-i mutlaka, nev’-i beşerde kutub, belki merkez ve bir mihverdir ki; ahval-i beşer onun üzerine deveran ediyor. Şöyle ki:

Cihet-i ûlâda dikkat et! Bak nasıl sevku’l-insaniyet ve meyl-i tabiûnin adem-i kifayeti ve nazarın kusuru ve tarîk-ı akıldaki evhamın ihtilâtı, nasıl nev’-i beşeri eşedd-i ihtiyaçla bir mürşid ve muallime muhtaç eder. O mürşid peygamberdir.

İkinci cihette tedebbür et. Şöyle: İnsandaki lâ-yetenahîlik ve tabiatındaki meylü’-tecavüz ve kuva ve âmâlindeki adem-i tahdid ve âlemdeki meylü’-istikmalin dalı hükmünde olan insandaki meylü’-terakkinin semeresi hükmünde olan kamet-i namiye-i isti’dâd-ı insanîsine intibak etmeyen; belki camid ve muvakkat olan kanun-u beşer ki: Tedricen tecarüb ile hasıl olan netâic-i efkârın telahukuyla vücuda gelen o kavânin-i beşer; şu semere-i istidâdın çekirdeklerinin terbiye ve imdâdına adem-i kifayetin sebebiyle; maddeten ve ma’nen iki âlemde saâdet-i beşeri te’min edecek, hem de kamet-i istidâdının büyümesiyle tevessü’ edecek, zihayat ve ebediye bir şeriat-ı İlahîyeye ihtiyaç gösterir. İşte şeriatı getiren peygamberdir.

Eğer desen: “Biz görüyoruz ki, dinsizlerin veya sahih bir dini olmayanların ahvâlleri muaddele (dengeli) ve munazzamadırlar (düzenlidir.)”

Elcevab: *O adâlet ve intizam, ehl-i dinin ikâzat ve irşâdatıyladır. Ve o adâlet ve faziletin esasları, enbiyânın tesisleriyle. Demek enbiyâ, esas ve maddeyi vaz’ etmişlerdir. Onlar da o esas ve fazileti tutup, onda işlediklerini işlediler. Bundan başka nizam (düzen) ve saâdetleri (mutlulukları), muvakkattır. Bir cihetten kaime (ayakta) ve müstakîme (doğru) ise çok cihattan mâile (eğik) ve münhaniyedir; (yıkılmak üzeredir.) Yâni: Ne kadar sûreten ve maddeten ve lâfzen ve maaşen (dünya açısından) muntazamadır; (düzgün ise de) fakat sûreten (ahlakan) ve maneviyaten (ruhani yönden) ve manen (soyut değerler yönünden) fâside (bozuk) ve muhtelidir; (kaotik ve karışıktır.)*

Ey birader!.. İşte sıra üçüncü cihete geldi. İyi tefekkür et! Şöyle: Ahlâktaki ifrat ve tefrit ise, isti’dâdatı ifsad ediyor. Ve şu ifsad ise abesiyeti intac eder. Ve şu abesiyet ise; kâinatın en küçük ve en ehemmiyetsiz şeylerinde mesalih ve hikemin riayetiyle, âlemde hükümfermalığı be-dihî olan hikmet-i İlahîyeye münakızdır.”

****

Bu Özet Parçanın Anahtar Kavramları:

“İnsanı hayvandan ayıran üç yön..”

Birçok varlık noktasında görüldüğü gibi; belirgin oluşumların üç sacayağı vardır: Mesela yaratılış için **kudret, ilim ve irade** gerçekleri üç temel arterdir. İnsanın hayvandan ayrılması da buna benzer üçlü bir sacayağına dayanır. Metinde izah edildiği gibi..

“İnsanın hayvandan temayüzü”

Temayüz, ayrışma ve ayrılma demek. Demek insan daha evvel hayvan imiş.. Vehhabiler Risalesinde ve Münazaratın başında Üstad bu noktaya dikkatleri çekiyor. İnsan sonra dinler ile hukuk ve sanayi ile hayvanlıktan ayrılmıştır.

“biz-zarure netice verir ki..” Bu deyim mantık tabiridir. Basamak önermeler ve aklen zorunlu bir sonuç demektir.

“Nübüvvet-i mutlaka” deyimi, düşünce ve bilimde kavramların detaylardan ayrılması gerektiğine remz eder.

Kutup, merkezî çap çizgisi demektir. **Merkez**, ortadaki nokta demektir. **Mihver** ise, eksen demektir ki, kutup ve merkez manalarını da içerir. Onun için metinde üçü de aynı cümlede zikredilmiştir.

“Ahval-i beşer” (insan halleri..) Bu deyim, bize der ki; insan bedenen bir hayvan ise de ahval, davranış ve düşüncede asla hayvan değildir.

“Sevku-İnsaniyet”: İnsanî dürtü. Yani insan fikir ile soyutu anlayınca artık sonsuza dek dürtüleri onu itiyor. Çünkü soyut gerçeklik, sonsuzdur.

“Meyl-i tabii..” Buna bilim, doğal dürtü der. Burada “adem-i kifayeti” isim tamlaması, meyl-i tabiiye gider. Yani cümlede birinci özne insanlık, ikinci özne doğal meylin yetersizliği, üçüncü özne nazarın kusurudur.

“Nazarın kusuru..” Burada nazar düşünce demektir. Manevi bakış demektir. Kusur ise kısalık demek; bildiğimiz kusur manasında değildir.

“Eşedd-i ihtiyaç..” Bu deyim, ilmî bir realite olan ihtiyaç sıralamasındaki dizgeyi hatırlatır.

“Mürşid” doğru yol gösteren demektir. Daha çok teorik olur. Muallim ise, bilgi veren ve uygulamalı bilgiyi işleyen demektir. Demek bazı düşünürler, mürşit olabilir. Fakat her mürşit muallim değildir.

“Kuva ve amal..” Kuva, soyut duygular demektir. Amal, düşünce sonucu gelişen ve her birisi adeta bir duygu gibi olan arzular ve onlara yönelik programlar demektir.

“Adem-i tahdid” sınır konulmaması demektir. Bu kelime insanın duygularına iradî bir sınır koyan dinî hadleri çağrıştırır.

“Meylül-istikmal” mükemmelleşme arzusu demektir. Dinsizler buna evrim diyor. Dindarlar yaratıcı evrim veya İlahî plan ve takdir, diyor.

Bu meyil insanda daha çok gelişmiş. Çünkü insan bütün varlık ağacının meyvesidir. İnsanda özellikle meylüt-terakki şeklinde var. Bu ise daha çok sosyal kalkınma manasına gelir. Evet, insan bedenlen zirveye gelmiş; fakat sosyal ve manen çok terakki etmesi gereken bir hayvandır. İnsan hayvanlıktan çıktıktan sonra yani insan olduktan sonra bedenî bir evrim geçirmemiş. Ona mukabil binlerce kat daha hızlı olan sosyal yönden evrimleşmiştir. Bu gelişmede insan artık sadece bir beden değil de binlerce maddi-manevi yetenekten oluşan bir boy (kamet) olmuştur. Dolayısıyla hayvan türleri peygambersiz yaşayabilir. Fakat insan türü (nev-i beşer) asla dinsiz ve peygambersiz yaşayamaz.

“Netaic-i efkâr” deyimi der ki, nasıl fikirlerin ve medeni birikimin bir sonucu olan yapay şeyler doğal ürünlerin yerini tutamıyorsa insanın yapay kanun ve yönetmelikleri de dinin emirlerinin yerini tutamaz. Çünkü:

İlahî din ve şariat, **1)** İnsanın maneviyat ve yetenek çekirdeklerini meyveli kılar. **2)** İnsanı maddeten ve manen geliştirir. **3)** Onun dünyasını ve ahiretini kurtarır. Ayrıca zamanlar üstü ve canlı olduğundan insanın ihtiyacına göre açılım gösterir. Değiştirilmesine gerek kalmıyor.

Beşeri kanunlar ise, insanın sadece bedenine ve parasına hitap eder. Sadece dünya boyutuna bakar. Açılım sağlamadığından her beş-on senede bir değiştirilmek zorunda kalınır.

“Beşeri kanunlar cansız ve geçicidirler.”

Yani bir şey bütün geçmiş ve geleceğe göre ayarlanmamışsa, başka bir tabir ile ebedî (zamanlar üstü) ve İlahî (sonsuz) değilse o şey canlı olamıyor. Demek canlılar özellikle türler bütün geçmiş ve geleceğe göre planlanmış birer yazılım ve gerçekliklerdir. Demek bütün geçmiş ve geleceğe egemen olamayanın, hayata özellikle varlığı ve hayatı çoğunlukla manevi ve soyut olan insan hayatına parmak karıştırmaması lazımdır.

Bahaeddin Sağlam